

Explorando o Universo: Actividades de Astronomía no Arquipélago de Ons; Illa de Ons, Illa de Onza (Onceta) e os seus sete illotes. Parque Nacional das Illas Atlánticas.

Por: Marta Pérez de Moreta Gómez

Federación Galega de Astronomía e Radioastronomía "FeGAR"

Imaxes do artigo, propiedade de FeGAR

Fronte á ría de Pontevedra, entre Bueu, Portonovo e Sanxenxo, máis ao norte que as súas veciñas Cíes, maxestosa, diferente e única, érguese sobre o océano Atlántico, coma se falásenos das máis sublimes obras de arte, a Illa de Ons coa súas oito irmás: a illa de Onza e os seus 7 illotes. Ela, si, a diferente, onde as súas terras dan sabía a amplos cachos de fentos, toxos e breixos. Neles atopan acubillo especies como o lagarto ocelado "arnal" ou bolboretas de cores infinitas como o *Papilio machaon*, "Macaón". Entre as súas rochas e bosque case inexistente, fronte a augas cristalinas, corvos mariños ou gaivotas con polbos e centolas que fan da nosa estadía unha homenaxe ao mellor dos manxares no deleite dos voos ao infinito, para deixar por fin únicos días onde a liña do horizonte borrosa entre o ceo e o océano non existe nesta illa. Cando o sol se pon, volven os barcos e, entre o intenso vermello do oeste, os golfinhos xogando co ronsel do barco na proa, apartaranos do mundo na procura do ansiado raio verde que dará paso ao universo eterno do ceo estrelado.

O Parque Nacional Marítimo-Terrestre das Illas Atlánticas de Galicia é un paraíso natural coñecido polas súas praias de augas cristalinas, biodiversidade e paisaxes singulares. Porén, pouca xente sabe que este recuncho do Atlántico é tamén un lugar privilexiado para a observación astronómica. Grazas á súa pouca contaminación lumínica e á súa situación xeográfica, as illas ofrecen un ambiente ideal para descubrir os segredos do universo.

UN CEO NOCTURNO PRIVILEXIADO

As illas Cíes, Ons, Sálvora e Cortegada, que conforman o parque, están lonxe dos grandes núcleos urbanos, o que garante uns ceos escuros e despexados, ideais para observar estrelas, planetas e outros fenómenos celestes. Nas noites despexadas, é posible identificar constelacións, a Vía Láctea e eventos astronómicos como choivas de meteoritos.

ACTIVIDADES DE ASTRONOMÍA NO PARQUE NACIONAL MARÍTIMO-TERRESTRE DAS ILLAS ATLÁNTICAS DE GALICIA

O parque, xunto coa Federación Galega de Astronomía e Radioastronomía (FeGAR), organiza regularmente actividades destinadas a promover o coñecemento do ceo nocturno entre os visitantes de todas as idades. Algúns dos aspectos máis destacados inclúen:

1. Rutas guiadas de observación astronómica

Os expertos en astronomía da FeGAR ofrecen rutas nocturnas nas que os participantes aprenden a recoñecer constelacións e planetas, así como observacións solares diúrnas. Estas actividades complementáanse con explicacións sobre mitoloxía, ciencia, orientación mediante as estrelas e cos mellores equipos, telescopios ou prismáticos de gran potencia.

2. Obradoiros de astrofotografía

Para os amantes da fotografía, o parque, xunto coa FeGAR, organiza obradoiros que ensinan a captar a beleza do ceo estrelado ou do Sol máis radiante. As Illas Atlánticas son un escenario perfecto para fotografar a Vía Láctea e as estrelas fugaces, grazas ao seu ambiente claro e libre de contaminación lumínica, así como ao Sol, as súas prominencias, manchas solares e grans nos días despexados.

3. Observación con telescopios e prismáticos

FeGAR ofrece sesións de observación con telescopios e prismáticos. Estas actividades permiten aos participantes contemplar detalles do universo, como os cráteres da Lúa, os aneis de Saturno ou galaxias distantes, así como o Sol.

4. Charlas e actividades educativas

Ademais da observación directa, FeGAR, en colaboración co parque, organiza charlas e obradoiros que abordan temas como a formación do universo, a importancia de protexer os ceos escuros e como se vincula a astronomía coa historia e a cultura da humanidade.

ASTRONOMÍA NA ILLA DE ONS

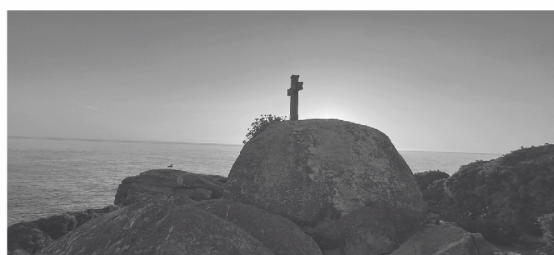
A illa de Ons, unha das xoias do parque, é especialmente popular para as actividades astronómicas grazas á súa atmosfera tranquila e á baixa contaminación lumínica. Aquí tes algunhas actividades específicas das que podes gozar en Ons:

1. Paseos nocturnos ata o Miradoiro de Fedorentos

Este miradoiro, un enclave único na parte máis occidental da illa, ofrece unhas vistas espectaculares tanto do solpor como do ceo nocturno. As camiñadas guiadas ata este sitio inclúen explicacións sobre as constelacións visibles, os planetas e a Vía Láctea.

2. Observación na contorna do Buraco do Inferno

O Buraco do Inferno, unha das formacións xeolóxicas máis emblemáticas de Ons, é un lugar máxico para a observación do ceo. Aquí, os participantes están convidados a participar en actividades nas que poderán gozar do son do océano mentres deixan voar a súa imaxinación mentres escoitan historias da mitoloxía grega, dos seus heroes conquistadores, da súa variada fauna e de temibles monstros.

3. Observación dende o Faro de Ons

O Faro de Ons, situado no punto máis alto da illa, é un dos lugares máis emblemáticos para as actividades astronómicas. Este lugar combina a riqueza histórica do faro cunha perfecta localización para contemplar o ceo.

Museo do Faro de Ons

A musealización do Faro de Ons converterao nun espazo cultural e educativo para que os visitantes poidan coñecer mellor a historia, a arquitectura e a importancia deste punto xeográfico da illa de Ons, que forma parte do Parque Nacional Marítimo-Terrestre do Atlántico. Illas de Galicia. Faro histórico de finais do século XIX, emblemático se algunha vez o houbo, a súa localización dentro do Parque Nacional Marítimo-Terrestre das Illas Atlánticas foi fundamental para a navegación na comarca, xa que axudou e segue axudando a guiar os barcos que navegan pola costa galega.

O desenvolvemento do museo inclúe a conservación e posta en valor do propio edificio do faro, a creación de espazos interpretativos e exposicións que amosen a historia do faro, o traballo dos fareiros e a relación da illa coa navegación e a astronomía. Tamén se poderían incluír elementos multimedia e recursos educativos, como visitas guiadas, para enriquecer a experiencia do visitante.

O obxectivo da musealización é promover o patrimonio histórico, fomentar o turismo cultural e educar sobre a importancia do faro na historia marítima de Galicia. Ademais, ao estar situada nun espazo protexido, a intervención debe respectar o medio natural e promover a sustentabilidade no uso do espazo.

O faro debería converterse nun museo para ofrecer unha experiencia cultural e educativa aos visitantes. Este espazo contará con exposicións interactivas que combinan historia marítima e astronomía:

- **Historia do faro:** paneis e audiovisuais explicarán a importancia do faro de Ons na navegación atlántica e a súa conexión co ceo nocturno como guía para os mariñeiros.
- **Astronomía e navegación:** unha sección do museo explorará como os mariñeiros utilizaban as estrelas para navegar e como a astronomía foi fundamental na historia marítima.

Mariñeiros de todas as nacionalidades pisaron estas terras, uns porque é a porta de entrada á súa querida patria e ás súas familias, outros pensando que tocan terreo sólido desde terras afastadas, e uns poucos, que buscan darlle sentido ás súas vidas afrontando retos que poden parecer imposibles, pero non o son. Esta é a historia do noso querido Toby Carr, que en 2019 exploraba as 31 áreas destacadas no Previsión de envío de BBC Radio 4 no seu pequeno kayak branco.

Para destacar a gran importancia que tivo, ten e terá o faro de Ons e a súa musealización, aquí temos a Toby visitando o pequeno museo que con cariño, dedicación e compromiso foi creando nos seus anos o noso querido fareiro Jesús Carracedo Álvarez de traballo no faro. Toby, un mariñeiro solitario no seu kaiak polos mares máis salvaxes do norte de Europa, escoitou sen pestanexar as sabias explicacións dun mestre. O azar, o destino ou como queiramos chamalo fixo que Toby, ao chegar a esta terra máxica, coñecese a un grupo de tres amigos que o levarían a experiencias únicas. O astrónomo do parque, o presidente da FeGAR, Jesús Pérez Bastos, o propietario dos kayaks de aluguer da illa, Alberto Rocha Palmas, e o empresario Rodrigo Arbones, que viviu uns anos en Inglaterra e exerceu de intérprete dos mesmos, mostraron unha visión diferente e única. e navegante moi especial a terra que aman.

Kate Carr, irmá do noso querido Toby, no seu afán de mostrar ao mundo a gran historia do seu irmán falecido, publicou no seu perfil de Instagram “moderatebecominggoodlater” en xuño de 2023 as emocións de alguén que só valora experiencias únicas.

“T- 2 days (very close now) #FitzRoy “After dinner Jesus turns up with a heavy telescope. Warm and friendly, he is an astronomer who volunteers in the National Park. ‘Do you like the stars? Yes?’ He says with

the excitement of a child at Christmas. 'I'll show you some incredible things.' He fiddles with the telescope for a moment. 'Look, look Saturn with rings.' I skip over light-heartedly to look through the telescope."

#adventurewriting #seakayaking #kayaking #worldoceansday #sealife #travelwriting #booklaunch #shippingforecast @finisterre @summersdalebooks"

"T-2 días (moi preto agora) #FitzRoy "Despois da cea aparece Xesús cun telescopio pesado. Cálido e simpático, é astrónomo voluntario do Parque Nacional. Gústanche as estrelas? Di coa ilusión dun neno no Nadal. "Vouche amosar cousas incríveis". Xoga co telescopio un momento. Mira, mira, Saturno con aneis. Salto feliz para mirar polo telescopio.

Segue crendo que a musealización deste faro, abrigo e luz de millóns de vidas, non debería ser unha realidade?

- **Experiencia inmersiva:** as proxeccións dixitais recrearán un ceo estrelado dentro do faro, o que permitirá aos visitantes explorar constelacións e fenómenos celestes mesmo durante o día.

Actividades de astronomía no faro

A musealización do Faro de Ons convérteo nun punto central de actividades astronómicas:

- **Charlas ao atardecer:** antes do anoitecer, os expertos ofrecerán charlas sobre o universo dende a terraza do faro, acompañadas dunhas vistas espectaculares do Atlántico.
- **Observación nocturna:** Grazas á súa localización elevada e clara, o faro é un lugar perfecto para observar estrelas e planetas. As actividades poden incluír telescopios, planisferios e guías especializadas que axudarán a identificar constelacións e corpos celestes.
- **Eventos temáticos:** Durante fenómenos astronómicos como eclipses ou choivas de meteoros, o faro converterase nun punto de encontro de eventos especiais que combinen ciencia e entretemento.

4. Obradoiros familiares na zona de acampada

A zona de acampada de Ons, próximo destino Starlight 2025, é un lugar ideal para realizar obradoiros familiares de astronomía. Estas actividades inclúen a construción de mapas estelares, o uso de aplicacións móbiles para identificar os corpos celestes e explicacións sinxelas para axudar aos nenos a adentrarse no mundo da astronomía.

5. Eventos especiais durante choivas de meteoros.

A illa de Ons é un lugar privilexiado, mesmo xunto á súa Igrexa de San Xaquín, xa que a escuridade absoluta está presente entre os que habitan as súas zonas máis urbanizadas. Ver chuvias de meteoritos como as Perseidas no verán, xunto con eventos que inclúen charlas introdutorias, observación con telescopios e a oportunidade de deitarse baixo as estrelas para gozar do espectáculo natural, é un feito.

Un ceo que inspira

A illa de Ons, ao igual que o resto do Parque Nacional das Illas Atlánticas, non só nos invita a explorar a súa rica biodiversidade e as súas paisaxes mariñas, senón que as estrelas de mar conéctannos co mundo imaxinario, ofrecéndonos e conectándonos cunha fiestra ao cosmos que fascina aos que buscan mergullarse na inmensidade do universo. A musealización do Faro de Ons e o seu uso como centro de actividades astronómicas enriquecerían esta experiencia, ofrecendo unha combinación única de cultura, historia e ciencia.

Observando choivas de meteoros como as Perseidas, bólidos, cometas errantes, os nosos queridos veciños os planetas, Xúpiter, Saturno, Venus ou o avermellado Marte, xunto cun mar de calor que mutila a fala, os sentidos cobran vida. Sexa na praia de Melide ou no peirao, na aldea do Curro, na igrexa de San Xaquín, no Buraco do Inferno, o Miradoiro de Fedorentos, no faro, non importa onde, É a illa, a diferente, a Illa de Ons, a que fai que a maxia te transforme para sempre.

Explorar o ceo desde este enclave privilexiado é unha invitación a reflexionar sobre o noso lugar no universo e a marabillarnos coa inmensidade do cosmos. Atrévete a vivir esta experiencia?